

Befallningsmannen Erik Andersson Pihl

Fastigheter

Erik Pihl uppbjöd 1649 23/10 en halvpart i Vristeby, Landvetter sn, Sävedals härad men köpet verkar inte ha fullföljts.

Erik Pihl köpte på 1650-talet (och sålde sedan vidare) utjorden *Kobbejorden*: se under Eriks far, lagläsaren Anders Torkelsson.

Erik Pihl köpte 1672 10/6 sammanlagt ett pund smör (en fjärding) i *Storegården i Kärra* ("Stora Kärrbogården"), Fässberg sn, dels av Gudmund Bengtsson i Livered, Kållerød sn, hans hustru Elin Börgesdotters arv (½ pund), dels nämndemannen Nils Bengtsson i Alverød, Fässberg sn, hans hustru Elin Svendsdotters arv (½ pund), för att gården annars riskerade att bli skattevrak. Erik Pihl hade alltså inget eget arv där. Gården blev hans som s.k. avel (köpejord - men sådan kunde ärvas enligt särskilda regler). Vid tinget 1684 28/2 tillbytte sig Torkel Pihl en liten lycka¹ vid Stora Kärrbogården och köpte andra delar i denna gård, sammanlagt 35 mark² och en 3/16-part, av flera svåridentifierade personer. Dessutom köpte han sammanlagt 2 pund och 16 mark smör i Kråketorp (troligen Stora Kråketorp, Fässberg sn, se nedan) av bl.a. Erik Arvidsson i Sandbäck.

Familjesammanställning med särskilda avsnitt om sönerna Hans och Sven

m. **Erik Andersson Pihl**, befallningsman i Askims härad 1644–81³, f. i Pixbo, Råda sn, d. 1681 (mtl, mellan 1681 7/4 och 1682 18/1 och KR mellan 1681 3/5 och 1682 6/8) ibm⁴

---

¹ inhägnad bit brukad jordbruksmark, åker eller äng, vilken ligger på något avstånd från huvudgården eller det ställe, där ägaren bor. Ofta långsmal. Wikipedia.

² Ett pund=20 mark.

³ Efterträdde svågern Jöns Hansson (dmbk 1652 24/5). Nämnas först i mtl 1645 (=slutet av 1644), då han skrev under för Hisingen. Använde inget sigill. Avgick på egen begäran i hög ålder enligt Marks härads voluminösa dmbk 1681 11/7 efter "några och 40 års" tjänst (något överdrivet, men i Askims dmbk 1681 4/7 står det att han tillträdde 1643) och fick ett mycket gott vitsord: han var ärlig, uppriktig, nitisk, allvarsam och redlig. Det förtjänar att läsas i sin helhet. Före avskedet hade Marks, Bollebygds och Sävedals härader separerats och fått en annan befallningsman, medan Erik behöll Askim, Hisingen och Styröarna. Sonen Torkel övertog syslan och sades av Erik då vara väl förtrogen med häradet. I Marks och Bollebygds härader övertogs syslan av sonen Anders d.ä. Far och son hade då sedan sommaren 1677 hjälpts åt och står båda i ingressen till tingen (som t.ex. "kronobefallningsmännen Erik Andersson och Anders Eriksson Pijhlar"). Det står också i texten ovan vid Eriks avgång 1681.

⁴ Ordningen mellan de tio (elva) barnen osäker, men kan med hjälp av säkra eller uppskattade vigselår och den tidens namngivning ha sett ut som i denna uppställning. Någon av sönerna bör ha haft dottern Anna, född 1673 och änka vid dödsfallet i Åby 1741 bgr 13/9, och dottern Britta som var född 1683 och gammal jungfru när hon gick ur tiden 1742 bgr 24/8. De går inte att hitta i mtl eller RG. En annan okänd Pihl är länsmannen Erik Pihl i torpet Porten i Ytterby sn i förmögenshetslängden 1715. Se sist i detta avsnitt.

h. **Anna Andersdotter Bånge**, f. cirka 1620 i Göteborg⁵, d. efter november 1688 (KR⁶, liksom 1683) i Pixbo

d. *Britta*, d. f. 1688 och troligen redan 1671/72, g. sannolikt 1661⁷ m. kyrkoherde Petrus Laurentii Hermingius⁸

---

⁵ Utgammal i mtl 1685 och därför född cirka 1620 i enlighet med skattskyldighet i mtl. Sannolik dotter till Anders Bånge (död senast 1642) och hans hustru Karin (hon nämnd i Göteborgs mtl 1637–44 och var enligt RR änka 1642 17/11, samt död före 1645 25/8). Eriks hustru kallas en enda gång Agneta (i dmbk 1646 25/2) men alla andra gånger Anna. Hon är en av flera i släkten Bånge som minst en gång åsatts det namnet. Kan inte ha varit identisk med den Agneta Andersdotter Bånge som enligt nätet och mtl 1665 var gift med konduktören Mårten Berg i Dalsland och var död efter 1680 (mtl). Kan inte heller vara den Agneta Andersdotter Bånge som på nätet sägs ha varit född 1592 som syster till en mängd barn till Anders Bånge men där man inte säger vad det blev av henne. Eriks hustru visade sig sedan i dmbk vara syster till Mårten Bergs hustru Agneta. Eriks hustru bör ha varit född cirka 1620 också för att hon gifte sig i början av 1640-talet och fick barn under 1640- och 50-talen. Kan knappast ha varit dotter till Anders Larsson Bånge som levde i Göteborg till 1645 och sedan flyttade till Kristinehamn. Där kan man identifiera flera barn (en del födda i Gbg) men ingen Agneta (Kerstin g. 1664, säkerligen omgift 1670 samma datum som systemen Britta, Ellika g. 1667, Margareta, f. 1650, g. 1672, och Johanna, f. 1653, g. 1678). Erik Pihls hustru måste ha varit dotter till en Anders Bånge som levde i Gbg omkring 1620. I KR 1687 9/9 och 28/9 sägs Erik Pihls änka och hans arvingar ha krav på lagläsaren Johan Petreus, vilken var g. m. Lars Andersson Bånges änka. Kan Eriks hustru ha varit syster till Lars Andersson? Dock kan det då ha gällt ett tjänsteärende. I RR 1688 9/7 gällde det, i ett icke fullföljt mål, arvingarna till Erik Pihl mot Henrik Arvidssons sterbhus. Se mer i avsnittet om släkten Bånge.

⁶ "Dygdiga matronan hustru Anna Bange".

⁷ Då han börjar skriva under mtl 1661 (=1660) som komminister och troligen gifte sig ungefär samtidigt.

⁸ I dmbk 1672 10/6 sägs Erik Andersson Pihl ha varit hans svärfader. En gård Sandbäck finns i Fässberg sn, där den ena gården av två kallas "Prästgården" och fanns i släkten: Erik Pihl brukade halva gården i mtl 1653 och Torkel Pihl skrevs där i jb 1680 och 1690). Och där nämns också en herr Per under de år som fattas före Skepplanda för Per Hermingius. Det kan då förhålla sig så att denne herr Per i Sandbäck är identisk med Per Larsson Hermingius. (Vid sökning på Sandbäck visar det sig finnas en sådan socken i Barne härad. Herr Per (kallas aldrig något annat) nämns i mtl 1671–78 i denna rekordlilla församling, precis de år som fattas när man försöker följa Hermingius från Fässberg till Skepplanda! Det enda som inte stämmer helt är att han nämns i Fässberg ännu 1672 och i Sandbäck i Barne redan 1671. Men det kanske kan förklaras. Han bodde i Lunnabo(l) som var en av blott två gårdar i Sandbäcks socken. Kom efter änkan Kerstin. Kanske gift med henne. Hon kan ha varit änka efter Jacob ibm, nämnd fr. o. m. 1661 (mtl). Denne Per var komminister. Han verkar helt ha undgått herdaminna, vilket kanske kan förklaras enligt ovan, och levde före bevarade kyrkböcker).

Skrev under mtl för Fässbergs pastorat 1661–75 (borta 1679 men längder däremellan saknas). Fanns där enligt OGB ännu 1677. Var då komminister. Hade lämnat Sandbäck (om det var som i not 6) 1678 (LR). Kyrkoherde i Skepplanda 1680 men skrev under mtl där redan 1679 (=1678) och skrivs i själva längden sist, utan hemort. I mtl 1681–82 (1680 fattas) i Färdsled, Skepplanda sn, som "utfattig prästman". Gården fick sedan hans namn. Död 1682 (skrev sist under mtl 1682 26/2, gammal och skröplig). Står med i 1683 års längd över gåvomedel. Kan inte vara som i nya herdaminnet som säger att han dog 1673. Men det är enligt mtl helt klart att det var han som kom till Skepplanda. Då mtl fattas 1683–98 är det omöjligt att med dem se vart änkan tog vägen. Dessutom saknas dödboksuppgifter för halva 1689 t. o. m. halva 1693. Hon var dock död enligt dmbk 1692 6/6, då Anders Torstensson tillägnade sig Åby Skomakaregård framför hustruns syskon. Kända barn: Erik, Lars, Zacharias och Ingeborg Hermingii (denna nämnd 1696 8/7 som fadder i Kungsäter, död 49 år gammal som hustru Ingeborg Hermin 1751 bgr 3/4 i Balltorp, Fässberg sn, g.m. Engelbrekt Dahlberg i Balltorp Hökegård), vilka nämns i dmbk 1692 26/2. Fullmäktig för dem (och som jag tolkar det även för sal. Torkel Pihls barn) var då herr Arvid Brunelius (kollega i Gbg, mer om honom i OD, son till komministern i Mjöbäcks pastorat Arvid Brunelius – kommen manne från gården Brunarp i Holsljunga sn? – och nämnd 1650–65 i först "Bronarp" och sedan Hestra i Holsljunga sn, efter honom en änka Kerstin). Zacharias var då länsman i Askims härad och kallade sig ofta mera profant *Hermin*. Han efterträdde 1691 Carl Eriksson som befallningsman. Zacharias skrevs i mtl 1694–96 i Storegården i Kärra och 1698–1705 (=1704) under Balltorp Kronogård som kallades säteri. Han dog 1704 (sägs vid tinget 14/6 vara avliden men levde vid tinget 10/3). Efterträdare blev Erik Bengtsson Lundin. Zacharias hustru hette Britta Lundin (dmbk 1713 17/2) vid en tvist mellan gårdar i Balltorp, Fässberg sn, och var

d. *Sigrid*, d. 1710/13⁹, g. 1670 (mtl) m. krögaren Anders Torstensson¹⁰ i Mölndal

s. *Anders d. ä.*, länsman och befallningsman i Marks och Bollebygds härad¹¹, d. 1686 bgr 5/12 i Nödinge, Berghem sn, g. sannolikt 1673/75 m. Kerstin Olsdotter Landtman¹²

s. *Sven*, länsman i Ås och Vedens härad¹³, d. 1709, g. 1673 m. företrädarens dotter Gunnur Andersdotter¹⁴

s. *Olof*, född 1649, kyrkoherde i Kungsäter, död 1720, g. f. 1678¹⁵ m. Britta Håkansdotter Kalf¹⁶

---

väl med tanke på yrken inom släkterna syster till efterträdaren. I mtl 1705 står Erik Lundin som ogift under Zacharias änka i Balltorp. Änkan Britta var 1716 gammal och lämnade gården.

⁹ Och sannolikt före 1713, då hon inte nämns i längden över lagmanspenningen det året.

¹⁰ Anders nämnd med hustru fr. o. m. mtl 1671. Sigrid Pihl kvar i mtl t. o. m. 1710 (ej 1715, mtl saknas däremellan) efter Anders Torstensson och ger förnamnet som hittills bara stått som NN i publicerade familjeöversikter. Anders var son till Torsten Trulsson i Mölndal och död 1703 (mtl). Torstens hustru hette Ingeborg Arvidsdotter (dmbk 1658 21/10). Några yrkes- och familjeuppgifter finns i dmbk 1684 14/7, bild 343. Deras barn inte systematiskt utforskade, men kan finnas bland dem som nämns som drängar och pigor i mtl: Hans, Jöns, Jon, Ingegerd, Karin, Anna, Sven och Börta.

¹¹ Uppträdde på Sävedals ting 1668 3/6 å sin faders vägnar. Skrev under mtl för Bollebygd 1673. Står vid Bollebygds ting 1675–76 som länsman (fadern befallningsman). Börjar förekomma som befallningsman i Bollebygds härad domböcker 1677 1/3, vid sommaringet s.ä. och flera år framåt tillsammans med fadern Erik Andersson Pihl. Fullmäktig för brodern Hans Eriksson Pihl vid Marks härad vinterting 1683. Det står i Marks härad dmbk 1681 11/7 att han under några år "varit sin fader (som då avgick) till hjälp". Har ibland förväxlats med brodern med samma namn, men det är tydligt efter genomgång av alla källor att det var så här. Särskilt Marks och Bollebygds härad domböcker har mycket om dem, där det åren 1686–87 finns flera anteckningar om att Anders d.ä. var sjuk (av "långsam sjukdom") och dog och att Anders d.y. var hans ersättare (t.ex. 1684 17/6 och 1686 18/1, 11/8 och 20/10). Stämdes 1685 13/1 av en gårdsägare för påstått för högt skatteuttag för åren 1675–79. Han skall på grund av detta vid ett barnsöl offentligt ha kallats tjuv och rånare och ansåg sig nu inte kunna fortsätta sin tjänst om inte saken klarades ut. Som så ofta blev inte målet fullföljt direkt, men Anders kunde uppenbarligen fortsätta sin tjänst, talande för förlikning.

Mantalsskriven 1679 (men nämnd redan 1675 utan hemort under gåvomedel till kyrkan) och framåt som "Anders Pihl" i Nödinge, Berghem sn. Ibland förväxlats med befallningsmannen "Anders i Hajom", men i mtl 1681 står det vid denne tillfogat "fogdekarl" som betyder att han bara var medhjälpare till Anders Pihl. Efter Anders Pihls död var "Nödinge sterbhus" eller "sal. Pihlens sterbhus" uppe i rätten under många år. Dmbk 1694 24-26/9 ger namnet på två av Anders Pihls hittills inte noterade barn; Olof och Annika, vilka 1687 förefaller ha varit i tonåren. Olof nämns i dmbk 1695 14-20/1 som bokhållare, då han företrädde faderns sterbhus. Det tredje kända och troligen yngsta barnet var Britta, född 1684 dpt 3/4.

¹² Enligt vad man kan utläsa syster till magister Erik Landtman, vilken var avliden 1687 13-17/6 då ting hölls i Marks härad. Enligt finska matrikeln från Åbo universitet död redan 1683 i Göteborg, vilket är fel: levde ännu i Trollered i Säve vid mantalsskrivningen 1685 13/1. Änkan hette Gertrud (Törning) och nämns där i nästa mtl. Båda syskonen (och brodern, kyrkoherden i Istorps Tore Landtman) barn till kyrkoherden i Landvetter (därav namnet) Olaus Birgeri (=Olof Börgesson).

¹³ Nämns 1678 som befallningsman, då han gav en gåva till Råda kyrka. Länsman 1690 17/2 (dmbk). (En handelsman Sven Pihl bodde i Göteborg 1715 (mtl och OD) men var då skriven för Lackarebäck, Fässberg sn. Denne namne hade dock inget med den här släkten Pihl att göra. Mer om honom sist i detta avsnitt.

¹⁴ Se not 35 om hennes föräldrar. Svens och Gunnurs barn: Anders (1674), Erik (1676, död 1678), Anna (1679), Britta (1682, död 1685), Margareta (1684), Elisabeth (1687), Erik (1690, död 1690) och Marta (1695). Hade möjligen också dottern Sigrid (1691) - dock något snävt intervall mellan syskonen.

¹⁵ Tillträdde som kyrkoherde 1675 och kan ha gift sig närmare det året. Enligt vissa uppgifter präst redan 1671. Dock ogift 1674 2/7, då han som "*Monsr. Oluff Pijhl*" gav en gåva till kyrkan.

¹⁶ De hade barnen Olof/Olaus (enligt Sjöström; student i Lund 1689), troligen äldst, Maria (f. f. 1678, g. I år 1704 27/3 m. komministern i Istorps pastorat Christoffer Torell (död enligt mtl 1716), g. II 1717 (mtl) m. sedermera kyrkoherden i Ölmevalla Christoffer Borell (1691 27/3–1737 27/8, bou Fjäre härad 1737:3, sid. 169), Maria d. bortflyttad efter 1739 (mtl), Erik (f. i maj 1679, g. 1713, efterträdde fadern, d. 1727 9/4, 5 barn), Annika (1681),

s. *Anders d. y.*, gästgivare, bokhållare och kyrko- och pärlinspektör i Askims härad¹⁷, d. 1719 på Forsåkers säteri, Fässberg sn, g.m. NN¹⁸

s. *Torkel*, länsman och befallningsman i Askims härad¹⁹, d. 1691 bgr 19/5²⁰, g. cirka 1683 m. Kerstin Persdotter Lind²¹

s. *Hans*, landsgevaldiger i Marks härad²², d. e. 1687, g.m. företrädarens dotter Gertrud Nilsson

s. *Elias*²³

Helena (1684, d. 1737 17/10 och "begrofs i tysthet", jungfru 53 år gammal), Edela (okt. 1688, d. 1695 11/4), samt Britta (svår att placera in). Britta Kalf d. 1702 bgr 28/5, 52 ½ år gammal.

¹⁷ Nämnd i Rådas KR i december 1677 och april 1683 (som "Mons.", även nämnd 1685). Artilleriskrivare enligt Marks härad dmbk 1684 17/6 och 1685 5/10. "Tygvaktare" i Rådas KR 1685. Arkliskrivare enligt Svenska Hisingens dmbk 1685 28/3. Bokhållare enligt Rådas KR 1689, Askims häradsrätt 1690 17/2 och Marks dmbk i januari 1695. Pärlinspektör i Bohusläns, Älvsborgs och Hallands län från 1695. Kyrkoinspektör åtminstone 1710 (KR). Gästgivare enligt dmbk 1713 17/2. Fr. o. m. mtl 1697 skriven i gästgivargården Kärra Storegård, Fässberg sn (även kallad Kärrbogården) efter systersonen Zacharias, och ägde ännu 1717 en kvarn som hette "Kiärbokvarnen" (kanske samma som farfadern Anders Torkelsson hade under sitt namn). Inlöste denna gård efter brodern Torkel pga dennes stora skulder och hade även ett litet arv där. Köpte ungefär samtidigt jord i Hårskered, Råda sn, och inlöste Stora Kråketorp i Fässberg, även det pga Torkels skulder. Närmast kommen från Lilla Kullbäckstorp med en Anders och hustru i mtl 1679–96: Anders Pihl i mtl 1695. Den Anders Pihl i Hylte, Askim sn, som det ser ut att vara, är det dock inte då denne kom från Pilegården i Askim och därför kallas Pihl. I mtl 1685 heter han Anders Nilsson och Pilegården s.å. öde, och före honom i Hylte några år "Pihlekarin" (hon 1695 på Stommen i Askim). Vår Anders Pihl död i säteriet Forsåkers kronogård, Fässberg sn, dit han flyttade ett par år före dödsfallet efter att ha sålt sina gårdar Kärra Storegård och Stora Kråketorp (arrenderade enligt dmbk 1717 22/10 Forsåkers sätegård för 60 dr smt). Anders var död 1719 7/7, då det i tingsrätten var tal om hans ekonomi.

¹⁸ Hon död 1715 i Kärra Storegård (mtl). Enda hittills kända barnet dottern Sara (Sara Maria), f. 1695, d. 1729, g.m. fortifikationskassören Arvid Dragstedt (1693–1736) vid Åby kvarn i Träslöv sn. I mtl nämns drängar och pigor, där det kan avse barn till dessa: Nils, Arvid, Börge, Karin och Elin. Säkra barn dock enligt fb i Varbergs slottsfs 1718–26, där man mantalsskrevs (Åby kvarn 1724: "skrivna på slottet"). Andreas Johannes 1718 19/11, Helena 1720 23/2, Jöns 1722 26/10, Arvid 1725 5/2 och Andreas 1726 13/4. En hustru Catharina Pihl var fadder där 1720 och 1725 men har inte kunnat identifieras.

¹⁹ Länsman i LR 1679. År 1680 var han både länsman och befallningsman enligt ett lönekvitto i LR (1680, AD sid. 966). I förmögenhetslängden 1715 skriven postumt som ägare av Kärra Storegård tillsammans med brodern Anders d.y.

²⁰ Enligt mtl. Bortföll i ingressen till dmbk mellan 1691 3/3 och 18/6. Visar sig ha begravts 19 maj det året, då det i Domkyrkofs inkom pengar för utlån av "sorgekläde". I begravningsregistret till denna församling "17/5" men i originalet 19 maj. En namne var artilleristen vid Gbg:s garnison, vilken med hustrun Margareta Bengtsdotter (g. ibm 1705 22/10, han då hantlangare, hon d. ibm 1762 som änka, 85 år gammal) fick sonen Andreas 1706 30/12. Möjligen en brorson. Dock troligen utan släktskap med dessa Pihl och i så fall en tillfällighet att han fick namnet Torkel.

²¹ Änkan Kerstin nämnd 1692–93. Hon var dotter till befallningsmannen Per Persson Lind vid Åskloster (nämnd åtminstone 1693–95), vilken var kommen från Linköping (son till en pappersmakare). Han drev även ett linneväveri i Färjestaden, Värö sn. Kerstin eller Christina (1657–1725) kallas ibland som änka väverska. Hon nämns i Rådas KR 1710 som "madam Christina Lind", då hon fick ett lån. De fick barnen Anna (1683/84), Bengta (1685/86) och Maria (1688).

²² Nämnd i Rådas KR 1676. Hängav sig åt tjuveri åtskilliga gånger och blev pga det omkring 1686 avsatt från sin tjänst (Marks härad dmbk 1695 25/9, bild 2850, som redogör för hans brottskarriär). Hans Pihl redogörs för i ett eget kapitel nedan.

²³ Oklart öde efter ungdomen. Nämns 1687 som gåvogivare till Råda kyrka ("Mons.") samt 1691 1/10 då han försökte överta en kvarn i Mölndal som han påstod att hans far hade byggt hus till medan landshövding Ribbing ägde den. Han fick inte rätt. Skrivs då "M.r" och var därför i tonåren eller i 20-årsåldern ogift. Var 1688 inblandad i syskonens bestridande av gåva s. å. av Pixbo till system Anna, och i brodern Hans rättegång 1688 (då bröderna samlades hos modern i Pixbo för att överlägga om hur de kunde hjälpa honom). Elias var med

d. Anna, d. 1712/13²⁴, g. 1695 (mtl) m. länsmannen Carl Eriksson från Åby, Fässberg sn²⁵

Hans Pihl

Biografiska anteckningar

Som landsgevaldiger stötte Hans Pihl på problem. Ett mål i domboken som beskriver detta är infört 1684 22/1. Hans och brodern Anders d.ä. anförde vid tinget klagomål på fogden Petter Spång, vilken en och annan gång brukat övervåld mot dem, särskilt under fylleri. Hans Pihl ville få rättens tillstånd att fritt få värja sig mot Spång vid sådana tillfällen. Men denna varken ville eller kunde ge någon uti sådant fall *"tyggelen lööb"* utan förutsatte ett bemötande med *"all moderation och skicklighet"*. Var och en har ju makt att *"söka lag och icke slag"*, om det inte var så våldsamt att det gällde livet. Brodern Anders höll med om att fogden *"wanwördar och skimpfar Cronones betiänte med sidt odygdige uthlåtande, at han Jntet mehra achtar dem, än salva venia (=ursäkta uttrycket) som han stryker sigh Bak"*. Det framkom att Peter Spång tidigare varit *"förryckt och en tid i förvar och bojor både till händer och fötter uti spetalen"*. Men eftersom han nu av höga vederbörande är satt till uppbördsmän, förutsattes att han *"kan skilja ont och gott"*, något som är *"nödvändigt om han skall kunna förhålla sig skickligt och hövligt bland folk"*. Detta fick Spång information om efteråt, då han inte behagat inställa sig för rätten. Han ådömdes sedvanliga 3 mark för uteblivande och stämdes åter till nästa ting, men målet verkar inte ha fullföljts.

Vid extraordinarie ting 1685 26/3 anklagades Hans Pihl i ett mycket långt mål för att självsvådigt ha gripit och fängslat rättaren på Kransbro (säteri i Istorp sn) för dråp på sin knappt tonåriga systerdotter och fört honom till Skene. Pihl hade enligt utsago befunnit sig i häradet 4 dagar före tingets inledning men var nu inte tillstädes. Målet kunde fortsättas vid sommartinget den 21 juli, men Hans Pihl kom inte dit då heller. Man började tröttna på Pihls beteende och trodde att han även nästa gång skulle komma med förevändningar för sin frånvaro.

Flundre härad 1686 18-19/10: Första målet om stöld av löjtnant Ståhlmans häst. Sven och Hans Pihl var frånvarande men ännu inte avsatta. Här ges information om denne löjtnants bröder, vilka var inblandade i handel och byten med hästar. Det som avhandlas där finns beskrivet i följande mål här nedan. Domen nu blev att ärendet skulle fortsätta och att Hans Pihl skulle betala borgen för sin person och hästens tredubbla värde eller annars insättas i kronans häkte.

I Flundre härads dmbk 1688 ägnades den 14 maj helt åt målet mot Hans Pihl och hans bror, länsmannen Sven Pihl, för häststöld. Händelserna var uppe i tingsrätten 1686 18-19/10 och i Göta hovrätt 1687 22/12 och 1688 29/8. Nu fortsattes det här i Lilla Edet med närvaro av landshövdingen. På plats var Sven och brodern Anders Pihl (d.ä.) som försökte vara fullmäktig för sina bröder. De

---

Anna sannolikt de två yngsta barnen i syskonskaran. Kanske Elias hade något handikapp och bodde hemma till sin död utan att upptas med namn i mtl: det finns en markering för dräng i mtl när Anna under flera år stod för gården.

²⁴ Syskonen klandrade 1688 ett testamente till hennes fördel. Problem för Anna med denna fördröjning av arvet: husen i Pixbo blev förstörda, och hon begärde syn. Beviljades fastebrev av alla syskonen 1690 17/2. Ogift ända till 1695 och därmed den som sist blev gift (en hel generations tidsskillnad mellan syskonens giftermål). Därför säkerligen yngst. Nämnas i mtl 1710, men inte i nästa 1715. Då i stället (sonen) Erik Strömner med hustru. I en sporadisk längd över *"lagmans- och häradshövdingeäntan"* 1713 står det *"Anna Pijhl död"*. Den borde i enlighet med kringliggande socknar vara daterad omkring 3-6 augusti det året. I dmbk 1713 31/10 tvist mellan Carl Erikssons sterbhus (företrätt av Erik Strömner och hans farbror Jonas) och inspektör Pihl.

²⁵ Av släkten Strömner, se denna. Paret skrevs efter vigseln i Pixbo och Carl dog där 1709 (mtl). Änkan *"madam Anna Pihl"* lät enligt KR förfärdiga ett epitafium över honom.

"*beggia Pijhler*" hade åtalats för att i ofreden ha avhänt löjtnant Ståhlman en häst men gick inte fria trots att de sedan ingått förlikning. Medan de väntade utanför övervägde rätten Anders fullmakt som han fått av sina bröder. När de kom in fick de veta att han inte godkännts som fullmäktig, men de kunde inte vägra honom att vara "till någon hjälp". Nu var det så att käranden Ståhlman inte blivit inkallad i laga tid, och att Hans Pihl hade blivit sjuk på vägen och inte kunnat inställa sig, varför ärendet måste uppskjutas till hösten. Sven och Hans måste betala borgen. För stöld av 30 riksdaler ur en häradskista som de två också hade på sitt samvete kunde de inte åtalas här, då den försiggått långt därifrån i annat härad.

Den 10 oktober sammankallades ett extra ting igen. Då var både Hans och Sven avsatta från sina tjänster. Texten är lång och kan inte refereras i sin helhet här, bara några brottstycken. Flera uppgifter har kunnat användas för att spåra Hans och Svens hemorter. Hans nekade till att ha skrivit under någon fullmakt för sin bror Anders. Hästen hade stulits redan 1679 på Ståhlmans säteri Ödeby. Efter ett halvår hade den sålts vidare och blivit bortbytt och bröderna hade dessutom tillskansat sig andra hästar när de "*foro omkring genom Wehne och Åhsa härad*" på landsvägen hem till Flundre. Och 1685 hade den blivit såld igen. Efter tinget 1686 när Hans Pihl förefaller ha bott i Jordbron hade alla bröderna Pihl, utom kyrkoherden Olof, samlats i Pixbo hos deras mor. Den yngste, Elias, hade för detta möte skickat bud till Vedens härad efter en annan inblandad. Sedan samlades de hos Torkel Pihl i Kärra och rådslog. Alla tyckte att Hans borde rymma utomlands, emedan han löpte "risk att bli upphängd". Sven skulle ge honom underhåll där och Torkel hålla hans lille son i skolan (bör vara Nils enligt familjeöversikten). Så åter till Pixbo. Man får i protokollet veta att Sven Pihl bodde i Råstorp och hade en son Olof. Ett vittne hade sett Hans Pihl åka med några väskor som för att rymma, enligt planen till "*Hall*" (kanske Halden/Fredrikshald). Hans låg över hos sin svärmor på Tomten (i Sätila). Både Sven och Hans erkände sig lika delaktiga i "*marodiet*".

Domen blev, efter det att förlikningen med Ståhlman godkännts med tvekan, att bröderna Sven och Hans Pihl måste böta 3 gånger hästens värde, 90 daler silvermynt vardera, och betala rättens omkostnader för de extra tingen.

Hans och Sven blev familjens svarta får, mest Hans. De stal hästar på åtskilliga ställen hemma i Askims och andra häradar i västra Västergötland. Vid ett extraordinarie ting för *Askims härad 1696 6/4* (AD bild 288) ges en resumé, liksom vid Marks häradsting 1695 25/9 nedan. Hans hämtades till tinget från fängelset på Älvsborgs slott. Tjänstgörande var Hans systerson, länsmannen Zacharias Hermingius, och nämnden. Ett vittne var Hans svåger, befallningsmannen Carl Eriksson. Hans Pihl sade att han redan 1695 25/9 vid Marks häradsting erkänt att han 2½ år tidigare stulit en gammal häst med "*qwickdragh*" från Lars Andersson på Stommen i Frölunda kyrkby. Den hästen hade sedan bortbytts och på olika vägar kommit tillbaka till Lars Andersson, så att Hans och han kunde anses förlikta. Han erkände att han tidigare bara stulit en häst i Flundre härad, för ungefär 9 år sedan, vilket var hans första brott och vilket var sonat. Domen blev att han enligt 1653 års straffordning inte kunde gå fri utan måste böta 3 gånger hästens värde, 12 daler silvermynt.

Vad framkom då vid *Marks häradsting 1695 25/9* (AD bild 2850)? Jo, Hans Pihl hade natten före Bartolomei (24 augusti) stulit en brunbläsig häst med fyra vita fötter, värd 5 riksdaler, från en man från Vadsbo härad på väg till Göteborg, ute på marken vid Bläsebol (Hyssna sn). Hans hade kommit "full och drucken" från Sandvad krog vid Hyssna kyrka och fått infallet att stjäla hästen. Ägaren hade lejt en man att "speja upp" hästen och fick tillbaka den från Hans Pihl på återresan från Göteborg.

Hans hade även 6 år tidigare stulit en svart häst värd 8½ riksdaler från Anders i Deragården i Öxnevalla socken. Svågern Carl Eriksson hade betalat ägaren för hästen och "ställt honom tillfreds", så att förlikning uppnåtts och saken inte lagförts.

Så nämns stölden vid Frölunda kyrka, i Staffans gård (ovan). Den saken hade också "nedtystats".

Även stölden i Flundre härad "vid pass 9 år sedan" togs upp här. Han hade då dömts till 80 daler silvermynts böter och förlust av sin tjänst som landsgevaldiger.

Men inte nog med detta. Våren 1695 hade Hans stulit en järnstång hos Carl i Självared i Seglora socken, när han flyttade från "Näste gårdh" Skämningared (Alingsås socken) till sin svåger, kommissarien och befallningsmannen Carl Jonsson Settner i "Sunåhn" (orten svårfunnen men troligen identisk med "Söre åhn Grefward" i Fotskäl sn). Hans Pihl menade att Carl i Självared var skyldig honom för ett gehäng (axel- eller livrem till uniform), varför han hade tagit järnstången ute på marken utan att säga något och pantsatt den för den ringa summan 20 öre silvermynt. Denna del slutade med att målsäganden skulle få tillbaka stången "där hon finns".

Carl Settner var svåger genom gifte med Hans Pihls svägerska. Han förordnades (tinget 1687 1/3) som befallningsman efter den avlidne Anders Pihl. Han bodde i Berghem socken 1688, där ett barn föddes. En fadder var kyrkoherde Olof Pihl i Kungsäter. Hustrun hette då Kerstin Olsdotter. Troligen var detta hans första hustru, då det är säkert att han var gift med Hans Pihls svägerska NN Nilsdotter, sannolikt före 1696 då det föddes en dotter Kerstin (död 1697) och en igen 1698. År 1689 fanns han i Älekulla och fick ett barn där också. I Sätilla socken åtminstone 1696–1707, då 4 barn döptes där (Käringeskedet i den första bevarade mtl efter 1682; 1699–1702, och Backäckra 1703–10 – med viss osäkerhet då det bara står "Carl"). I dmbk 1683 18/10 sägs en hustru Ingegerd i Sunåhns föräldrar vara döda. Osäkert om det gällde Carls hustru. (Mer om Carl Settner samma ting bild 3170).

Dessutom påstods Hans Pihl 3 år tidigare ha stulit 60 alnar lärft av en änka i Bårred (Hajom socken). Han hade efter tre dagar burit tillbaka det och kastat i lyckan där han tagit det och blev inte lagförd.

Hans Pihl begärde att nåd skulle gå före rätt och lovade bot och bättring. Det hjälpte inte. Eftersom man dömdes från livet efter tredje resan tjuvnad och Hans Pihl själv hade erkänt fem måste han dömas till "galge och gren". Dock remitterades som vanligt i sådana fall till Göta hovrätt för slutligt avgörande. Ett par detaljer hänsköts till morgondagen, och Pihl sattes i häkte. Följande dag förhördes två av de inblandade i Hans härvor men befanns oskyldiga. Tydligt friades Hans i hovrätten från dödsstraffet.

Familjeöversikt

m. **Hans Pihl**, landsgevaldiger i Marks härad²⁶

h. **Gertrud Nilsdotter**, dotter till landsgevaldigern Nils Jonsson²⁷, hon d. 1698 bgr 1 e. tref.

---

²⁶ Kallas även befallningsman. Företrädde modern vid rätten 1683 23/3 och skrevs då i Pixbo. Gällde fridlysning av deras skog. Hans hade konfiskerat yxor, men måste nu lämna tillbaka dem. Enligt dmbk 1686 länsman i Flundre härad under ofreden som varade 1675–79. Hans var länsman i Flundre härad hela 1679 och 1680 enligt ingresserna till domböckerna. Han fick generallöjtnant Mörners fullmakt, underskriven i Göteborg 1678 3/12 (dmbk 1679 8/2). Landsgevaldiger efter svärfadern. Nämns som sådan i dmbk 1683–86. Var avsatt vid ting 1688. Uppbjöd det svåridentifierade skattehemmanet "Abborrekärret" på ting 1687.

²⁷ Denne nämns i Marks härad dmbk 1694 som salig och hade sonen, vördige och vällärde herr Sven Kilander (komminister i Örby, senare kontraktsprost i Kind). I dmbk 1683 19/4 heter det att Hans Pihl blivit

s. *Nils*, f. 1684 dpt ½, nämnd som fadder 1707 17/11²⁸

d. *Anna*, f. 1688 7/1 i Liagärde, Hyssna sn²⁹, g. 1707 i Sätilla sn m. korpralen Isak Myrin³⁰, d. 1757 24/4 som änkan Anna Pihl på Tomten, Sätilla sn³¹

s. *Måns*, f. 1692, nämnd 1718–25 ogift³², med syster och ännu 1731 på Tomten³³, inhysesjon, gammal och sjuklig (mtl), d. ogift 1755 bgr 22/3 (bou 1755:457)

Sven Pihl

Familjeöversikt

m. **Sven Pihl**, länsman i Ås och Vedens härad³⁴, g. 1673 17/10 i Fristad sn m. företrädarens dotter Gunnur, fr. o. m. mtl 1674 bosatt i Åslätt, Fristad sn, senare i Råstorp, samma sn

h. **Gunnur Andersdotter**³⁵, f. 1655 27/1 i Åslätt

s. *Anders*, f. 1674 dpt 25/10 i Åslätt

s. *Erik*, f. 1676 dpt 24/12 i Åslätt, d. 1678 bgr 21/7

d. *Anna*, f. 1679 dpt 1/5 i Åslätt

d. *Britta*, f. 1682 dpt 17/1 i Åslätt, d. 1685 bgr 3/5

d. *Margareta*, f. 1684 dpt 15/7 i Åslätt

d. *Elisabeth*, f. 1687 dpt i maj i Råstorp, Fristad sn

s. *Erik*, f. 1690 dpt 26/2 i Nygården, d. 1690 bgr 2/3 i Nygården, Fristad sn

---

landsgevaldiger efter avlidne Nils Jonsson. Bedömdes som "skicklig" och "förbundet sig i huset med dottern". Nils levde 1680 30/5, då han sålde en del av Stora Flohult, Sätilla sn (dmbk 1683 18/10). Nils Jonsson bodde på Tomten i Sätilla socken och dog 1683 bgr d. cantate.

²⁸ Sannolik son; "Nils Pihl" som fadder. Möjligen soldat i Halmstad 1712 (mtl).

²⁹ Enligt åldern vid dödsfallet född 1689, men sannolikt denna.

³⁰ Kan med tanke på namnet och åldern ha varit son till komminister Sven Myrin i Norra Fågelås (vid Hjo) (d. e. 1704) och hans hustru Annika Svendsdotter (d. 1692 22/6, 44 år gammal). Isak i så fall född före 1688, då fb börjar. Fick 1707 17/11 i Sätilla sn dottern Gertrud. Isak Myrin beräknas ha varit död före 1712.

³¹ Flyttade med maken till Halmstad (N län) och återkom 1712 (mtl 1713). Bodde på Tomten till sin död. Lämnade bruket i mtl 1717 och bodde med brodern Måns. Dottern, jungfru Annika Myrin g. 1730 20 e. tref. I Sätilla sn m. föraren Jonas Mönsterberg i Härkila Bengtsgård. Enligt mtl 1731 (daterad 1730 27/11) hade hon då just fyllt 15 år. Ej återfunnen i fb. Båda döttrarna (och Annikas man Jonas) skrev under bou efter deras morbror Måns 1755.

³² Kallas ibland Måns Pihl, t.ex. som fadder. I bou Måns Hansson Pihl.

³³ Heter i mtl "Tomten i Hulta och Härkila".

³⁴ Nämns i dmbk 1686 som länsman i Ås härad under ofreden (1675–79). Men han fanns i Vedens härad i ingresserna till domböckerna från sommaringet 1678 till hösttinget 1683 och i Ås från vintertinget 1685 till sommaringet 1686. Var avsatt vid ting 1688. Bodde först i Åslätt. Länsman där enligt mtl 1681–82. Senare i Nygården och Råstorp Östergård (där i mtl 1699–1709). I LR för 1680 står Sven Pihl i tiondelängden för Åslätt och i lagmanspenningen för Råstorp. Lämnade bruket i mtl 1709. Ej i db till 1726.

³⁵ Sven gifte sig till Åslätt, och där nämns före honom i mtl länsmannen Anders Hansson med änkan Merta, vilka namn överensstämmer med hans egna barns namn och födelseår. Fristad har en tidig kyrkbok, och där finner man Gunnur född och hennes far död (1672 12/7). Före Anders Hansson fanns i Åslätt en Hans Arvidsson 1642–51. Anders Hansson hade sannolikt en dotter Elisabeth (död 1658).

d. *Sigrid*, f. 1691 dpt 13/3 i Nygårdén

d. *Marta*, f. 1695 dpt 12/8 i Råstorp

Andra och oklara Pihl i samb med utredningen

Gbg:s RR 1688 9/7: liten tvist mellan postmästare Johan Thelin och vice versa *Sven Olofsson Pihl*. Dessa var grannar. Sven fick burskap 1676 som artillerifyrverkare och blev handelsman och ägde även 1/3 hemman i Balltorp, Fässberg sn (OD). Nämns ännu 1715 i Gbg. OD har utrett denna släkt i 7:12 som verkar ha utgått från en murare Anders Pihl. Handelsmannen Sven Pihl kommenteras i not 12 under vår Sven Pihl.

Ytterby: *Erik Pihl*, ladugårdsfogde, ryttare och länsman, sägs vara död 1716 (nämnd med hustru t. o. m. mtl 1716, bara "Börta" i nästa mtl 1718. i Porten under Kastellegården. Vad gäller hustrur och barn till synes välutredd, presenterad via geni.com. Dock sägs där inget om hans härkomst. Fadbrarna till deras barn hörde till stor del till militiet, och inga namn pekar på samband med den här utredda släkten Pihl. Troligen var denne Pihl kommen från södra Bohuslän. Han kan enligt fadbrarna ha avancerat till länsman genom ingifte i nämndemanssläkten i Tega och Kuröd.